

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA: Ljubljana,
Čopova 1 Del. zbornica —
Tel. št.: 35-29 — Pošt. če-
kovni račun št. 17.548 —
NAROČNINA: Za
člane ZZZD 2 din mesečno,
za druge naročnike 3 din
mesečno. LIST IZHAJA
V SAKO SOBOTO

LETO III.

LJUBLJANA, SOBOTA, 1. JULIJA 1939.

STEV. 27.

Demagogija

Dobro pozna to besedo slovensko delavstvo, ne samo po zvoku, ampak tudi po vsebini. Na svoji koži je že nešteto krat okusilo, da so mu marksistično-socialistični sindikati stvari prikazovali v napačni luči zato, da so ga demagogi vodili potem po svojih načrtih mimo resnice. Zavestno so varali delavske množice in jim tako onemogočili trezno presojo in pameten preudarek.

Stari strokovni pokreti so pri takem početju hoteli varovati prestiž pokreta, če že ne celo osebnih interesov raznih pokretašev. Bili so tako v prvi vrsti v službi samega sebe. Neposredne delavske koristi so igrale podvojeno vlogo. Zato so na to tako lahko pozabili in jih tako lahko tudi zapravili.

To so znane stvari. Ne bi jih ponavljali, če bi nam nasprotno organizacije s svojim nepoštenim ravnanjem, s svojo grodo prestižno borbo ne nadaljevali.

Čprav bi naši izobraženi socialisti po tolikih skušnjah že lahko izpregledali, da z večnim varanjem in zavajanjem delavstva samo izgubljajo in same sebe ubijajo, vendar ne izpregledajo.

Temeljna naloga strokovne organizacije je poštna, vestna borba za delavski kruh. Pokret, ki na to pozablja, piše samemu sebi sodbo. Pišejo jo zato, beli naši nasprotniki. Pri vsem psovovanju našega gibanja s podjetniško organizacijo lahko mi z mirno vestjo poudarimo, da je ZZZD tako mlada, kakor je vodila v zadnjih letih največ mezdnih bojev. Bila je tako v borbi za koristi delavstva vodilna. Posebno značilno pa je, da doslej niti ene akcije ni izgubila. Niti v enem stavkovnem slučaju ni bila poražena.

Ko ZZZD vodi borbo za kruh, vodijo ostali pokreti borbo zase. Uspehi ZZZD jih zato bolijo. In vendar če bi čutili z delavstvom, bi morali biti veseli mnogih izboljšanj, ki jih je oblastvu priborila ZZZD.

Zalostno izpričevalo za naše združene socialiste je zato, če ob uspehih ZZZD vpijejo o njenem izdajstvu delavskih koristi.

Značilen je slučaj v »Šeširju« v Škofji Loki. ZZZD je tam delno uspela. JSZ je hujskala delavstvo naj tu uspeh zavrne, naj priborjene vsote ne sprejme, češ, da bo JSZ priborila več. Meseci so že minuli od takrat, JSZ pa še ni ničesar priborila.

Kričeč slučaj je pri »Titanu« v Kamniku. Tam je ZZZD prva započela akcijo za 5% zvišanje plač. Njene zahteve so bile stvarno utemeljene in izpolnjive. Tedaj pa pridejo marksisti in JSZarji ter radi svojega prestiža naknadno začno drugo akcijo. Vedo, da bo borba še za ZZZD težka, toda oni hočejo veljati v očeh delavstva za boljše njegove prijatelje in zahtevajo 22% zvišanje. Potem še hočejo izključiti iz borbe članstvo in organizacijo ZZZD. Istočasno vpijejo o njenem izdajstvu, širijo o njej kar na debelo najbolj otipljive laži. V času borbe za kruh zgubljajo največ moči v borbi proti ZZZD. Očitno slabijo strnjnost delavskih vrst. Pred podjetnikom in pred zastopnikom oblasti z neverjetno jasnostjo kažejo, kako malo delavski in kako neumno demagoški so. Borba pri »Titanu« še traja. Demagogija in varanje se nadaljuje. Kakšni naj bodo potem uspehi, kakšni naj bodo sadovi take nesmiselne taktike, si lahko mislimo.

Mi tega nismo napisali radi sebe, radi Škofje Loke in Kamnika. To za nas nista namreč le osamljena slučaja, ampak dva glasna klicarja o gnili nedelavski miselnosti in vrstah naših nasprotnikov.

Mi bomo končno zmagali kljub vsej demagogiji. V obsodbo nepoštena borbe in grdega varanja smo zapisali. Resnična skrb za delavske interese zahteva konec demagogije. Njena nepoštena borba bo pokopala pod seboj končno njene lastne očete.

Tovariši delavci!

Naš cilj je: nanovo socialno pravično urejena človeška družba. Tega pa nikoli ne bo, če ne bodo zavladala edino pravična socialna načela Kristusa - Kralja od začetka. Zato gremo delavci vsi na medn. kongres Kristusa Kralja.

Izredno zasedanje banskega sveta

Obravnava novega viničarskega reda

V ponedeljek se je dopoldne sestal na izredno zasedanje banski svet. Izrednega zasedanja so se udeležili skoraj vsi člani banskega sveta. Po uvodnih formalnostih je ban dr. Marko Natlačen imel splošen ekspezo k uredbi o službenem razmerju med vinogradniki in viničarji.

GOVOR G. BANA

Posebno skupino našega poljedelskega delavstva tvorijo viničarji. Od svojih gospodarjev dobivajo stanovanje, zemljo za obdelovanje, večinoma tudi živino v oskrbovanje in izkoriščanje ter druge prejemke v denarju in naravnih oblikah zato, da obdelujejo gospodarjev vinograd. Če spadajo k vinogradu še druge kulture, so v večini primerov viničarji dolžni obdelovati tudi te. Zahteva se, da je viničar strokovno usposobljen in da obdeluje vinograd v izmeri najmanj 1 orala.

Že v bivši Avstriji so uvideli, da se morajo službena razmerja viničarjev urediti na zakonit način. V bivši Štajerski so izdali v ta namen poseben deželni zakon že leta 1886, ki so ga izpopolnili leta 1898. Ko smo dobili v Jugoslaviji ljudske samouprave, je bilo med raznimi vprašanji, ki so zahtevala novo ureditev, tudi vprašanje viničarjev. Zato je oblastna skupščina mariborske oblasti — drugod v Sloveniji viničarjev ni — sklenila dne 20. julija 1928. uredbo o viničarskem redu, s katero je zaščitila viničarje.

Ščasoma pa se je pokazalo, da ured-

ba ni več sodobna. Pomanjkljiva je zlasti v tem, da so mogli vinogradniki brez navedbe razloga odpovedati službo viničarjem vsako leto v času od 1.—15. avgusta. To se je moglo zgoditi tudi tedaj, če so viničarji le zahtevali svoje pravice, ki jim gredo po viničarski pogodbi in po viničarskem redu. Viničar, ki se je selitve bal, je zato raje molčal in trpel. Viničar, ki je vzlic temu vztrajal na svojih pravicah, pa je bil v nevarnosti, da se mora vsako leto seliti. Česte selitve niso bile kvarne samo za viničarje, temveč tudi za vinogradništvo samo.

Poudarjam, da niso vsi vinogradniki tako ravnali. Tudi ne morem reči, da jih je bila večina. Slučaji pa so bili, in sicer še prav pogosti.

Druga hiba uredbe je bila ta, da ni določila minimalne mezde. Ker so bili obvezni naravni prejemki razmeroma nizki, je viničar trpel pomanjkanje tam, kjer so tudi mezde bile nizke. Toliko bolj je bila želja, da se mezde minimirajo tudi za viničarje, ko so se z banovo uredbo z dne 31. julija 1937. določile minimalne mezde industrijskim, trgovskim in obrtnim delavcem, viničarjem kot izrazitim poljedelskim delavcem pa ne.

V veljavni uredbi je ostalo odprto tudi vprašanje oskrbe viničarjev za slučaj bolezni, onemoglosti, starosti in smrti. Po § 6. zakona o zavarovanju delavcev more minister za socialno politiko in narodno zdravje izvesti tudi

zavarovanje poljedelskih delavcev, med katere spadajo tudi viničarji. Do tega zavarovanja do danes ni prišlo zaradi posebnih razmer. Viničarji so tedaj ostali nezavarovani in želja je bila, da se najde vsaj nadomestilo za zavarovanje v kakršnikoli obliki.

V takih prilikah se je gospodarski položaj viničarjev slabšal od dne do dne. V okrajih Maribor-desni breg in levi breg, kjer viničarji oskrbujejo večinoma zaokrožena vinogradniška posestva, t. j. posestva, ki imajo poleg vinograda kot glavne kulture še njive, travnike in gozdove, je življenje še znosno. V teh krajih viničarji uživajo več deputatne zemlje, kakor jim po veljavnem viničarskem redu pripada. V bližini mest prodajajo tudi mleko in povrtino. Slabše je v okrajih, kjer ni toliko deputatne zemlje in kjer si viničar mora pomagati z delom pri drugih gospodarjih-kmetih, da se more preživeti. To so v glavnem ljutomerski okraj in severni del ptujskega. Zelo slabo je v Halozah, kjer deputatne zemlje ni. Tu viničar živi skoro izključno od dnine za vinogradniško delo, ki je nizka. Živež večinoma kupuje. Pri haloških viničarjih sta doma pomanjkanje in beda. Že so se jele kazati posledice takega gospodarskega stanja viničarjev. Kvalificirana viničarska mladina je zapuščala domove in šla iskat kruha v tovarne.

Tako je vprašanje spremembe in (Nadaljev. na 2. str.)

Akcije Delavske zbornice:

Za obrambo osemurnika

Pri reševanju mezdnih sporov se različne določbe obstoječih zakonov čisto izrablja in sicer predvsem glede določb uvrščanja obratov v obrtne odnosno industrijske! Pri tem je delavstvo mnogokrat občutno oškodovano.

Do uveljavljanja obrtnega zakona je bilo vsaj točno rešeno, za katere obrate velja osem urni delavnik, ker ni dopuščal § 6 drugi odstavek zakona o zaščiti delavcev nikake dvoumne razlage.

§ 32 obrt. zakona pa je bil določen drug kriterij za ugotovitev, ali se smatra gotovo podjetje kot »industrijsko« v duhu obrtnega zakona. Ta pa se bistveno loči od § 6 zakona o zaščiti delavcev, ker predpisuje za ugotovitev, ali je podjetje industrijsko, v prvi vrsti način poizvedovanja, uporabo motorne sile, poizvedovanje za zalogo itd. z večjim številom delavstva, medtem ko § 6 ZZZD ne oziraje se na način poizvedovanja smatra za industrijsko vsako podjetje, ki zaposluje v trimesečju povprečno najmanj 15 delavcev.

Ker so od uvrstitve podjetja v industrijsko odnosno v obrtno skupino odvisne odnosno postanejo nesporne marsikatero pravice delavstva (8 ali 10 urnik in s tem v zvezi 50% povešek za nadure, višina minimalne mezde, obveznost poslovnega reda v industrijskem podjetju itd.), je potrebno, da bi obče upravne oblasti - odnosno v spornih slučajih kr. banska uprava — pri izdajanju dovoljenj odnosno pooblastil točno proučile, v katero skupino je uvrstiti podjetje, najkasneje v roku treh mesecev po začetku obratovanja pa naj bi na licu mesta ugotovile z oziranjem na način proizvodnje, ali je podjetje definitivno smatrati za obrtno ali za industrijsko. Doslej že izdana dovo-

lila bi morale oblasti čimpreje revidirati, da ugotove, ali odgovarja način obratovanja dovolilu samemu.

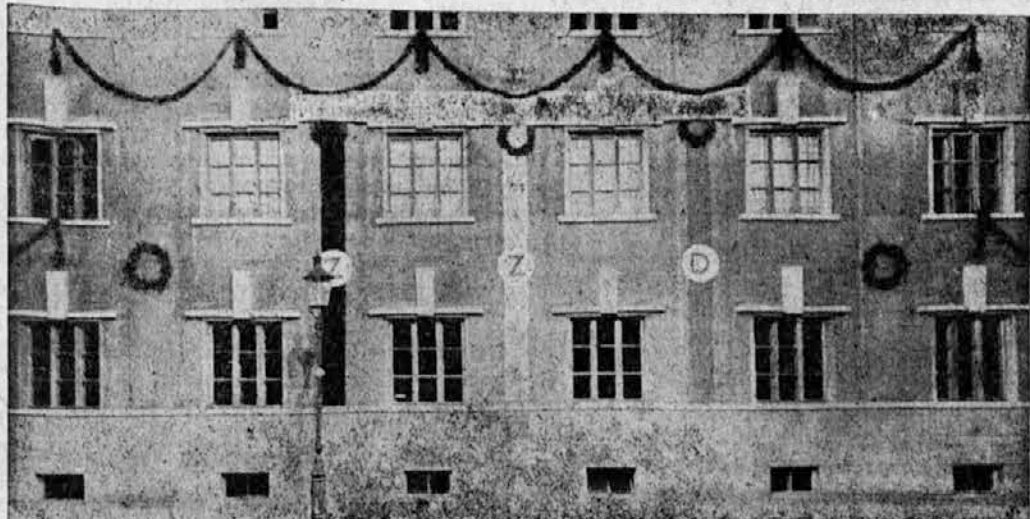
V čevljarški stroki n. pr. imamo celo vrsto velikih podjetij, ki delajo na zalogo, export, uvedeno je celo delo na tekočem traku predvidena je delitev dela, ter se delo vrši z uporabo motorne sile. Ko so bile pred leti uvedene skupne banovinske trošarine, ki so predvidele večje trošarine na »industrijske izdelke«, se je del prizadetih industrij prelevil v obrtna podjetja, ker so bili lastniki teh industrij slučajno čevljarški mojstri in so lahko vzeli obrtni list. To se je zlasti izvršilo v Mariboru. Več industrijskih čevljarških obratovalnic, ki delajo na podlagi obrtne dovolilnice, je tudi v Ljubljani, Zireh, Trziču itd. Račun plača delavstvo z 10 urnim delavnikom.

Še težje so razmere v žagarski in lesni stroki. Iz malega obrata se polagoma razvije veliko podjetje, iz sezonske-

ga obratovanja nastane reden obrat, ki posluje večkrat v dveh zmenah, podjetje je pa še vedno registrirano kot obrtno podjetje in dela po 10 ur dnevno. Taka podjetja so v loškem okraju, zlasti pa po Štajerskem.

S točno uvrstitvijo podjetja v ono kategorijo, v katero spada, bi bilo pomagano delavstvu v borbi za izvedbo onih pravic, ki jih že zakon sam predvideva, ter ne bi bila zaščitena socialna zakonodaja ostala lepo napisana le na papirju, marveč se bi tudi izvajala.

Iz teh razlogov je napravila naša nova uprava Delavske zbornice predstavko na kr. bansko upravo, da doseže revizijo doslej registriranih dovoljenj, da se s tem ugotovi, v koliko so posamezna podjetja medtem že dobila industrijski značaj, ter da se tudi v onih podjetjih, ki imajo vse znake § 32 obrtnega zakona pa zaposlujejo manj kot 15 delavcev, uvede in zagantira osemurnik.

Okrašena palača Delavske zbornice za časa 1. slov. delavskega tabora.

(Nadaljev. s 1. str.)

Govor tov. Košnika na viničarskem taboru v Jeruzalemu:

Za boljšo bodočnost slovenskih viničarjev

Dragi tovariši viničarji, delavci, zborovalci!

Zgodovina nam pove, da je v času turških bojev po naši slovenski zemlji, dobil ta nezaželjeni obisk tudi naš Jeruzalem.

Danes ni več bojzani, da se zbiramo v bran proti ropazelnosti Turkov, toda vendar smo se zbrali tukaj viničarji, delavci, da odločno povemo, da so naša srca ravno tako katoliška kot naših prednikov, da za ta katoliška načela stopamo na branik, na okope naših taborišč.

Živimo v dobi, ko se je razredni boj med posameznimi stanovni razplamtel do skrajnosti. Potom vzgoje razkrajajočih marksističnih demagogov, njih časopisja, brošur in letakov — na drugi strani brezmejni pohlep po bogastvu in uživanju, je ta razredni boj ustvaril, ločil stanove, povzročil sovraštvo. Mi ga odločno odklanjamo. Viničarski stan je tudi del naroda in države. Tudi on si želi srečo, da bi imel svojemu stanu primerno eksistenco, da bodo naše viničarske družine živele v mirnem sožitju, da bodo naši otroci dostojno oblečeni, da bosta družinski oče in mati lahko z mirnim srcem gledala v bodočnost.

Za ta načela taborimo danes. Materializem, kapitalizem in brezverski socializem je uničil srečo in mir današnjega človeka. Raztrgal je vezi, ki bi nas morale vezati. V današnji dobi bi brat brata zatajil in prodal. Zato naj današnji tabor odkloni vse tiste razkrajalne elemente, ki uničujejo predvsem delavske stanove. Mi danes manifestiramo za novo človeško družbo, ki odklanja brezverski marksizem, obsojamo pa tudi brezmejni pohlep po bogastvu posameznika na račun delavskih stanov.

Ako se ogledate okrog, vidite krasoto božje narave. Po teh okoliških hribih v skromnih kočicah, ki se ponižno skrivajo pred ponosnimi zidanicami, prebiva stan, viničarski stan, ki živi tukaj brez lastne zemlje, brez lastne strehe, svoje posebno borno življenje. Tisoče nas je pionirjev slovenskega viničarstva, ki bijemo boj za pravično ureditev naših bednih razmer, za našo boljšo in lepšo bodočnost.

Mi smo stan zase: stan, ki je bil do nedavnega zatajen in nepoznan. Šele

z ustanovitvijo svoje stanovske Strokovne organizacije smo začeli prebijati led. Mi se zavedamo, da tvorimo posebno skupino ljudi, ki spada skupaj po svojem strokovnem opravilu ter živimo svoje posebno gospodarsko življenje. Viničarski stan je živo telo, ki združuje v sebi na tisoče viničarskih družin, ki imajo isto usodno preteklost, sedanost in bodočnost. Kakor se spajajo naše družine v stan, tako tvori naš stan v zvezi z drugimi stanovni slovenski narod. S tem je pa stopilo v ospredje takozvano viničarsko vprašanje. Ker smo celota v skupnosti naroda, je naše vprašanje, narodna vprašanje, naša usoda, narodna usoda. Pri rešitvi našega vprašanja bomo upoštevani toliko, kolikor nas narod pozna, in kolikor poznamo mi njega. To je velika naloga stanovske organizacije. Te velike naloge se mora zavedati vsak posameznik, da ni organizacija samo zato tukaj, da mu nudi trenutne materialne dobrine, ampak da je glavni namen, da svoj stan dvignemo, da bo vreden član naroda in države, povsod priznan in upoštevan, ki bo imel tudi svoje pravice in ne samo dolžnosti.

To nalogo tudi vršimo. Zato smatram vsak napad, očitek, ki prihaja od strani enostransko poučenih neprijateljev kot napad na čast naše organizacije in našega stanu.

Organizacija ima vzvišeno nalogo vzgojiti posameznika iz materialista v idealista.

Kako skušamo to rešiti? Kratko, četrudi nepopolno, je to izraženo v knjigi pregovorov: »Ne dajaj mi ne uboštva in ne bogastva, podeli mi le toliko, kolikor mi je za živež potrebno, da presit ne bom napeljeval te tajiti in ne rečem: Kdo je Gospod? ali po revščini prisiljen ne kradem in krivo ne prisegam pri imenu svojega Boga.« Z našimi besedami: »Človeka dostojno življenje in človeško dostojanstvo. Ne zahtevamo teh lepih nasadov in vinogradov, ampak hočemo delati ter z vso ljubeznijo negovati vinsko trto, nismo nevoščljivi, ako od našega dela rodi vinograd bogate sadove, ampak hočemo za svoje delo tudi primerno plačilo.

To malo pa nam današnji svet krađe. Tisoče viničarjev in njih otrok hodi in dela lačnih, v raztrgani obleki, prezebajo, ne morejo v cerkev, otroci ne v šolo, trume izmozganih viničarjev —

beračev hodi okrog prosit miloščine ter umirajo pozabljeni. Mladina se odtujuje domu in svojemu poklicu ter hiti v mesta, kjer množi brezposelni proletariat. Vsemu temu treba enkrat napraviti konec. Mi hočemo pravico za svoje delo, mi hočemo pravno podporo in to je: ureditev bednih razmer s primernimi zakonitimi določili in izvedbo soc. zavarovanja, kakor si ga je zamislil že pokojni Krek.

Hote ali nehoti se nam vzbujajo vprašanja, kje naj se vzame, da se zadosti potrebam viničarjev. Na vse naše zahteve je edini odgovor, da kmečko vinogradništvo ne more prenesti nikakih novih bremen. To je res. Naš slovenski kmet se danes bori ne za napredek, ampak za obstanek. Nikdo pa ne omenja gospodarskega vinogradništva, da prevladuje pri nas kmečko vinogradništvo, toda le številčno, ter je razdrobljeno v majhne parcele vinogradov. Poglejmo samo Jeruzalemske gorice. To je teritorij 26 katasterskih občin, kjer je skupaj 1363 vinogradov. Od te površine imajo domačini in okoliški kmetje le 261 ha vinogradov, ostali so pa v rokah raznih bogatašev in ustanov; in sicer iz ostale Slovenije 97 ha, ostale države 19 ha, inozemci pa imajo 233 ha vinogradov. Ti diktirajo življenje tisočim viničarskim in kmečkim družinam. Oni dobro vedo, kaka revščina je tukaj, da je viničar v sili ko nima niti soli, kaj šele drugo in je tako prisiljen iti delat za vsako plačo. Če ne bo šel eden, gre drugih deset.

Vse to so važne zadeve, ki jih bo rešila le skupnost vseh tistih, ki svoje življenje in delovno moč posvečamo delu, zemlji, da bo ta zemlja redila tudi tebe, ki jo obdeluješ in ne samo tistega, ki delo nadzoruje in ne obdeluje.

Dragi tovariši viničarji! Ko se tako borimo za boljšo in lepšo bodočnost, se moramo zavedati važnosti svoje stanovske organizacije, ki je naš steber, naša moč. Kljub temu, da se nas preganja, nismo v borbi podlegli. Nismo in ne bomo. V tej težki borbi nismo osamljeni. To so nam priče: naš ljubljenski voditelj naroda g. dr. Korošec, naš prijatelj g. minister Snoj in vsi drugi. Ti vidijo naše trpljenje in naša prizadevanja, da v plameniti borbi z ostalimi stanovni gradimo novo in lepšo

(Nadaljev. na 3. str.)

Načrt uredbe vsebuje v glavnem sledeče nove utanove:

1. Uvedena je obvezna kvalifikacija viničarja, ki si jo je leta pridobil z dovršitvijo viničarske šole ali 9 mesečnega viničarskega tečaja, ali pa s triletnim zaposlenjem pri vinogradniških delih in s položenim viničarskim izpitom.

2. Določene so obvezne minimalne mezdne, ki se dele na letne in zimske ter na one za kvalificirano in nekvalificirano delo.

3. Ustanovljena je relativna službena stalnost viničarjev, t. j. tekom 5 let moreta vinogradnik in viničar odpovedati pogodbo samo iz razlogov, ki so v uredbi točno določeni. Da bi se morebitna trdota teh predpisov omilila, se je uvedlo takozvano poiskusno leto, t. j. prvo leto petletne dobe, na čigar koncu vinogradnik in viničar moreta odpovedati pogodbo brez navedbe razlogov. Tudi se je število razlogov, iz katerih se pogodba more izjemoma odpovedati pred časom, toliko pomnožilo, da se ni bati, da bi se z uvedbo službene stalnosti ustvarjala neznosna razmerja med gospodarjem in delavcem.

4. Ustanavlja se viničarski sklad, iz katerega se bodo črpala sredstva za preskrbo viničarjev vsaj v najtežjih slučajih bolezni, delaneznosti in smrti. V sklad prispevajo tisti vinogradniki, ki imajo viničarje in ki jim je dohodek iz vinograda ali kmetije postranski zaslužek, ker imajo drugačen glavni poklic, od katerega živijo. Gre za takozvana gosposka vinogradna posestva, ki naj bi prispevala v sklad.

V pravnem pogledu načrt ni na višku. Temu pa niso krivi pravniki. Načrt vsebuje predpise, ki so plod sporazuma med viničarji in vinogradniki ne samo po svoji vsebini, temveč tudi po svoji obliki. Takih mest ni kazalo spreminjati, ker spriči sporazumno določenih predpisov nevarnost ni velika, da bi se različno tolmačili. Načrt vsebuje tudi predpise, ki so v viničarskih redih tradicionalni, čeprav nimajo nikake pravne vrednosti.

K razpravi o osnutku novega viničarskega reda se je priglasilo 10 članov banskega sveta in sicer Šerbinek Ivan za okraj Maribor l. b., dr. Milar Fero za mesto Maribor, Ferdinand Hartner za Mursko Soboto, Franc Slavič za Ljutomer, Klekl Josip za Lendavo, Zorec Alojzij za Šmarje pri Jelsah. Član sveta za ljubljanski okraj odvetnik Marjan Marolt je nakazal nekaj pravnih pripomb glede nove uredbe. Govorili so še Marko Novak, Rozman in Sadravec. Posebno obširen je bil Rozman, ki je kot zastopnik ZZZD Zveze viničarjev v Ljutomeru ves osnutek uredbe obdelal skoraj točko za točko.

G. ban je za tem poudaril, da je s tem današnjim zasedanjem bil izpolnjen pogoj, ki ga določa finančni zakon glede nove uredbe. Članom sveta, ki so dali predloge in nasvete, pa je dal zagotovilo, da bo skušal uvaževati vse tako, da bo uredba čim boljša tako za ene, kakor za druge.

JSZ v Tržiču z advokatom proti župniku

V Tržiču je bila nekdanja močna skupina JSZ. Štela je do 500 članov. V tej skupini je radi cerkvenega duha, ki splošno vlada v Tržiču, bilo doma zdravje in resna volja do poštenega dela. Ko je centrala v Ljubljani krenila na napačna pota, je skupina v Tržiču vse storila, da bi jo spravila nazaj na pota pravega delavskega pokreta. Vsa prizadevanja so bila brezuspešna. Podružnica v Tržiču je končno ustavila centrali v Ljubljani pošiljanje članskih prispevkov. Centrala pa je ostala trmasta, JSZ v Tržiču pa zlasti po znani ponosrečni splošni stavki tekstilnega delavstva v Sloveniji ni bila več kos težkim nalogam, ki jih mora vsaka organizacija vršiti.

V Tržiču so čutili, da po tej poti ne morejo naprej. Zavedali so se, da je krajevna skupina JSZ prej ali slej obsojena na propast in med tamošnjim delavstvom je pričela živahna akcija za ustanovitev ZZZD v Tržiču.

Skupina JSZ oziroma njen odbor pa je še iz lepih časov delovanja JSZ v Tržiču hranil za varstvo delavstva neke denarne zneske. Te zneske oziroma hranilne knjžice je zadnji odbor 27. XII. 1938 prinesel v varstvo župnega urada v Tržiču s sledečo izjavo:

STROKOVNA SKUPINA
JUGOSLOV. STROK. ZVEZE V TRŽIČU
IZJAVA.

Krajevni odbor skupine JSZ v Tržiču je na svoji seji 26. XII. 1938 sklenil, da v slučaju razpada, ukinitve ali razpusta centralne JSZ v Ljubljani, oziroma skupine JSZ v Tržiču, pripada vsa imovina, to je ves inventar in vsa gotovina strokovne skupine v Tržiču, tistemu društvu oziroma organizaciji, katera se bo pokazala, da dela v korist in v interesu tržiškega katoliškega delavstva. Dokler pa

te ni, pripada vsa imovina tržiškemu župnemu uradu.

Da je bil ta sklep pravomočen, potrjujejo podpisi navzočih odbornikov: Klofutar Franc, l. r.; Prešern Franc, l. r.; Jakopič Franc, l. r.; Jerman Jernej, l. r.; Dacar Rudolf, l. r.; Potočnik Janez, l. r.; Štefanič Andrej, l. r.

Da je ta izjava točen prepis sklepa v sejnem zapisniku skupine JSZ v Tržiču, potrjujejo in jamčijo:

Klofutar Franc, t. č. predsednik; Jerman Jernej, t. č. blagajnik; Dacar Rudolf, t. č. gospodar; Prešern Franc, t. č. tajnik.

Župni urad je denar varval. Celotni odbor je prešel med tem v tabor ZZZD, tudi tržiško delavstvo se je temu pridružil. Radi denarja v prvi vrsti pa, ki ga je imel shranjenega župni urad, se zdi, so pozneje skrpanjali v Tržiču nov zasilen odbor JSZ in ta je zahteval od župnega urada nazaj tam v varstvo položene vloge. Kar na hitro roko so jih hoteli imeti in ko jih niso prejeli, so zoper lastnega župnika — torej ne zoper župni urad — vložili tožbo preko advokata dr. Jožefa Pokorna v Skofji Loki. Na to tožbo je g. župnik Anton Vovk advokatu poslal sledeče pismo:

Gospod dr. Jože Pokorn
advokat

Škofja Loka.

Danes sem prejel Vaše cenjeno pismo z dne 22. aprila. Odgovor: Župnik sem v Tržiču že enajsto leto in v šrambo ali v upravo mi je bilo izročena že marsikaj. Pa sem vse vestno upravljal.

Menim, da se župnik mora s svojimi farani v vseh zadevah sam pomeniti in je vsako advokatsko posredovanje žalosten znak razmerja med župnikom in farani.

Farani, ki so mi prinesli v šrambo svoje premoženje, last delavske organizacije, naj se oglasijo sami in prepričan sem, da se pomenimo.

Nisem nikogar prosil, naj mi kaj zupa. Ne iščem svojih koristi, če pa kaj sprejemem, upravljam vestno.

Z odličnim spoštovanjem:

Vovk Anton.

Tržič, 24. aprila 1939.

Novi JSZarji pa so vztrajali pri svojem in vložili tožbo. Farani JSZarji so tožili svojega župnika. Kdor pozna Tržič in njegovega župnika, ve, da to pomeni dosti. Župnik se od faranov ni pustil tožiti ter je hranilne knjžice po prevdaru izročil na vest advokata dr. Pokorna ter vso zadevo podrobno obrazložil v tržiškem glasilu »Cerkveni glasnik«. G. župnik pripominja, da bo o izročeni imovini nudilo nadzorstvo tržiško javno življenje, ki ni pozabilo, da so razna društva v Tržiču že imela razne »talenge«. »Cerkveni glasnik« zaključuje to poročilo g. župnika Vovka sledeče:

Doslej sem v svojem življenju dobil dva poziva na sodišče na svoje lastno ime. Prvi poziv sem dobil leta 1932. in zagovarjati sem se moral zaradi pridige na Breznici 10. julija, ko sem pridigal svojemu rojaku na novi maši. Lastni rojaki so me tožili, da sem poveljeval v cerkvi zeleno barvo, ki je bila tedaj nevarna. Omenil sem pa le pri obedu, da nam je lepo v senci cvetoče, zelene lipe, pod katero je rasel tudi novomašnik, kateri naj v delu za duše posnema pridno obiskovalko lipe — čebelico! Takrat sem šel na sodišče z nekim ponosom, ker sem pač lahko ovrget denunciacijo. Žalosten sem pa bil, da me tožijo — rojaki.

Sedaj pa nisem hotel iti na sodišče. Tožili so me pač — farani...

Obvezna strokovna organizacija

Odkar je Bog ustvaril človeka, ta nikoli ni mogel obstojati kot osamljeno bitje, temveč se je moral vedno združevati, da lahko vztraja v borbi za svoj življenjski obstoj.

Osnovna združba je družina in le njej se imamo zahvaliti za dosego današnje stopnje civilizacije. V kolikor pa družina v današnjem času propada, v toliko propada tudi civilizacija, kar je posledica materialističnega kapitalizma in njegovega naslednika marksizma.

Liberalizem pa ne stremi zgolj za tem, da uniči osnovno celico družabnega življenja — družino, temveč je nasprotnik tudi vsakega drugega združevanja. Njegovo geslo pač je: »Vsi proti vsem!« Vendar je moralo v tej borbi, katero je moderni sistem prinesel s seboj, priti do tega, da so ljudje začeli iskati zaščito v združevanju in sicer eni za čim uspešnejše izkoriščevanje drugih, drugi zopet radi obrambe pred prvimi. Čim bolj se je družba razvijala, tembolj se je kompliciral sestav moderne države in stanovi so se na razne načine prilagodili novemu položaju.

Gospodarsko močnejši stanovi so se hitreje in bolje organizirali, da bi zagospodarili nad celotnim gospodarstvom, da ga podredijo svojim interesom, ga držijo pod svojo kontrolo in vodijo njegov daljni razvoj.

Ščasoma so nastala delodajalska društva in karteli, trusti itd. Kot reakcija na te organizacije enega stanu so se rodile delavske strokovne organizacije. Smisel delavskih strokovnih organizacij je boj za gospodarski dvig stanu in osvoboditev od čisto zelo nečloveškega izkoriščevanja ter končno gojitev zavesti, da se samo z združenimi močmi posameznikov enakih interesov in stremiljenj lahko doseže uspeh.

Na žalost se je tekom časa po teh strokovnih organizacijah delavstva razširil strup nezdrave miselnosti tako, da so te organizacije postajale vedno bolj privesek političnih grupacij, katere so uporabljale sile milijonov svojih članov za cilje, ki večinoma niso bili v nobeni zvezi z osnovnim smislom stro-

kovne organizacije: dvig socialne in gospodarske ravni delavstva. Boj, da se delavstvo v družbi priznava kot svoboden stan in važen činitelj v gospodarskem življenju moderne države, je bil usmerjen v stranpota in od tega ni imel škode nihče drugi kakor samo delavec.

Brez ozira na to, da so s tem te strokovne organizacije izgubile svojo pravico do obstoja, je vendar ostalo eno neizpodbitno dejstvo: da je rešitev delavca edino v njegovi strokovni organizaciji in da je zakon v vseh državah načelno priznal, da se delavstvo sme radi zaščite svojih stanovskih koristi združevati.

Tudi naš zakon o. z. delavcev jasno izraža pravico do svobodnega organiziranja, vendar je veliko vprašanje, kaj je naše delavstvo s tem pridobilo. Praktično popolnoma nič! Delavstvo se še toliko lahko zaveda, da je organizacija edini izhod iz neznosnega stanja za dvig njegove socialne in gospodarske ravni. To ne zadostuje, ako se oziramo na to, kako gledajo delodajalci na delavske organizacije. Eno vemo: da niso štedljivi pri izbiri sredstev, če le malce sumijo, da bi jim delavska strokovna organizacija mogla le za malenkost okrniti njihove dobičke. Ne vprašajo, kaj je upravičeno in kaj ne, ampak čim se pojavi vprašanje organiziranja delavcev, stopi njihovo bolno sovražstvo takoj v akcijo. Delo in boji naše ZZD morejo v tem oziru podati številne neovrgljive dokaze.

Iz prakse na terenu vemo, da je mnogo starejših in v strokovnem boju dobro preizkušenih delavcev, ki se drže ob strani, ker ne vedo, da je njihov borni košček kruha v nevarnosti. Znano nam je tudi, da delavec z bremenom številne družine raje brezupno vegetira kakor da se izpostavlja nevarnosti radi organizacije zgubiti delo in z lačnimi otroci ostati na cesti. Sicer se taki vseeno vedno še najdejo, ali večinoma postanejo žrtev svojega udejevanja za korist svojega stanu. Ker se to dogaja dan za dnem, ustvarja to težko psihozo in delavci beže od organizacije kakor pred kugo, čeprav do-

bro vedo, da se izven organizacije ne more ničesar napraviti in doseči.

Prispeli smo torej do neznosnega stanja: z ene strani prizna zakon delavcu pravico do organiziranja, vendar je to organiziranje nemogoče vsled stališča delodajalcev, napram kateremu pa je zakon v sedanji obliki nemočen.

Poglejmo sedaj še delodajalce. Kot gospodarsko močnejšemu stanu jim je uspelo, vprašanje njihovih organizacij rešiti zelo hitro in učinkovito. Dosegli so celo svoja prisilna združenja. Niso hoteli zgubljeti dragocenega časa, da svoje manj zavedne stanovske tovariše prepričajo o potrebi združenja. Zrislili so jih, da se organizirajo in na ta način brez ozira na godranje posameznikov zaščitijo svoje interese.

Če imajo delodajalci, in to vsekakor le v njihovem interesu, prisilna združenja, zakaj se ne bi ista načela uporabljala tudi pri delavstvu. Vsekakor je združenje za delavstvo važnejše kakor za delodajalce. Do delodajalskih združenj je prišlo zaradi tega, da ne bi manj zavedni člani stanu s svojo lenobo ovirali razvoj celotnega stanu, vsekakor pa ne radi tega, da bi bili delodajalci ogroženi s strani delavstva.

Ugotavljamo pa lahko, da delodajalci z raznimi sredstvi ovirajo svobodno organiziranje delavcev in zato zahtevamo, da se izdela zakon o prisilnem organiziranju delavstva, da se na ta način zaustavi stremeljenje delodajalcev, ki ovirajo organiziranje delavstva.

S tem zakonom bi bila ogromnemu delu našega prebivalstva dana možnost, da se afirmira kot stanovska celota, ki bi mogla kot taka tudi nastopati. To bi vsekakor koristilo državi kakor tudi narodni skupnosti. Bil bi to stan, katerega bi se moralo upoštevati, kadar se pa koga upošteva, tedaj se ga tudi pritegne k sodelovanju. Na ta način bi se delavstvo pa tudi oddvojilo od škodljive marksistične miselnosti. Izginilo bi razredno sovraštvo in razredni boj ter bi delodajalci in delojemalci postali sodelavci, kar bi bilo v obojestranskem interesu in dosledno temu tudi v interesu države in narodne celote.

BELEŽKE

JAVORNIK

Nekoliko odgovorov na polemiko lističev okrog rudače marele na mojo izjavo in pripombo nekaterim, katera je izšla v »Slov. delavcu« št. 20.

V »Novi pravdi« št. 22 je izšel članek, v katerem odgovarja na moje pripombe nekaterim g. Praprotnik Vinko. Tam navaža, da je imel dovoljenje in celo ukaz, da je lahko hodil iz obrata v obrat. Potem je »na stvar v redu. Zakaj se pa potem razburja na mojo pripombo. In tudi jaz sem zadovoljen, da je tako. Kar se pa tiče kakih protekcij, pa lahko mirne duše rečem, da če bi se jaz tako obnašal za časa štrajka pri KID, kakor so se nekateri, bi že zdavnaj ne bil več v staležu delavstva KID. Kar se pa tiče moje ustvaritve blagra za delavstvo, bo pa bližnja bodočnost pokazala v številu članstva NSZ na Javorniku. Toliko v vednost Praprotnik Vinkotu ali pa Borisu.

»Kovinarček« se me je tudi spomnil v svoji poslednji številki in razpravlja o nekaki kompetentnosti i. t. d. Njemu pa samo tole, da nisem in ne bom prav nič razmišljal o kaki kompetentnosti tega ali onega odbora, ker ne mislim nobene potrebe delat nikamor, ker se tako prav dobro počutim. Kar se pa tiče mojega občestvenega dela za delavstvo, pa upam, da ga bo težje pogrešalo kot pa kovinarjevega, ki ga je s to številko zaključil.

Kar se pa »Totega lista« tiče pa moram reči, da je dotični sodrudič »Totega lista« pokazal, da je bil celi maj dež in ni mogel svojih »skisanih možganov nikjer presušiti, zato jih je dal pa v toti list na prepih.«

To naj bojo moje pripombe na polemiko zgoraj omenjenih lističev in ker je »Kovinarček« zaključil svoja izkuhanja, zato tudi jaz zaključujem z vsem in vsakomur nadaljno polemiko. Franc Kralj.

KAJ SI USODIJO?

Ni dolgo časa, ko so delali trije pomočniki mojstrski izpit iz fotografske stroke. Za take izpite predvideva Zbornica TOI, pri kateri se mojstrski izpiti vrše, izpitno takso din 230.—.

Pri združenju fotografov v Ljubljani pa se prakticira po svoje. Od vsakega kandidata se pobira za izpit poleg tega še takso din 150.— z motivacijo, da je to odškodnina za delavnico in material. V tem slučaju znaša zbornična taksa za tri pomočnike 690 din, samovoljna odmera za odškodnino izpitni komisiji pa din 450.—. Če bi bila ta naknadna odškodnina določena s kakšnim sklepom ali odločbo nadzorne oblasti, ne bi kritizirali; ker pa je to somolasten postopek, ga prizadeti obsojamo. Prizadeti.

»KOVINAR« JE IZDIHNIL

Na Jesenicah je prenehal izhajati listič »Kovinar«. Čeprav je prinašal lepe bilance z vsakoletnim čistim dobičkom, je vendar izdihnil na posledicah »jetike«. Je to res redka prilika, da gospodarsko dobro uspevajoče podjetje napravi zaradi gospodarske jetike samomor? Za javnost bi bilo pa sedaj le vseeno zanimivo, kdo je pobasal tiste čiste dobičke, ki jih je o sebi prinašal »Kovinar« samo za farbanje javnosti. Toda pikrost na stran. Resnica je, da je »Kovinarju« presneto trda predla in ko so že očetje obupali, da bi bilo boljše sploh kaj, so svoj mošnjček lepo zadržili za žlahto in za stara leta... »Kovinar« je zato izdihnil. Svetijo mu lepši časi, kot jih je pripravljala on.

Komunistični bratci,

oglejte si učenca vaše šole!

»Domoljub« je prinesel v svoji številki z dne 21. junija članek, ki ga radi zanimivosti objavljam v celoti, saj je nazor dokaz, kakšen »rdeči raj« so pripravljali marksisti španskemu narodu za čas meščanske vojne, ko so še tudi domači ljudskofrontaški prijateljčki kar cedili od želje po zmagi teh zločincev. Članek se glasi:

Francoski časopis »Jour« objavlja nove podrobnosti o razpravi proti zverinskemu graditelju komunističnih mučilnic v Barceloni, Alfonzu Lavrenčiču, ki stoji pred sodiščem in ki je po govoru državnega tožilca Fernandez Navasa, ki je razodel pošastne podrobnosti o sposobnostih tega krvoloka, tudi v polnem obsegu priznal svoje dejanje. Pri sodni razpravi se je izkazalo, da Alfonz Lavrenčič ni češkoslovaški državljani, kot je bilo prvotno navedeno, ampak da je jugoslovanske narodnosti, in sicer »iz tistega dela Jugoslavije, ki je nekda pripadal avstro-ogrski monarhiji«. Lavrenčič je star sedaj 37 let in je diplomiral na praški šoli umetnosti. Lavrenčič je od leta 1933 dalje član »zveze španskih (iberskih) anarhistov« in se je od takrat dalje posvetil učenju načit-

nov, kako najbolj učinkovito mučiti človeka, predno umre. Svoje delo je opravljal čisto znanstveno s pomočjo znanstvenih knjig, ki jih ima najpopolnejšo zbirko, kakor tudi s pomočjo risb, ki jih je sam risal v ta namen. Tudi teh risb je na stotine in jih je državni tožilec razprostril pred se na mizo. Proučil je stvarno vse možnosti, kako mučiti živega človeka, da čim več trpi, a pri tem ne umre. Preiskava še ni dognala, če je svoje zverinsko delo v Španiji opravljal neposredno po nalogu moskovskih učiteljev, ali posredno po nalogu tolovaškega Negrina, katerega strašna vloga se čedalje bolj odkriva v zgodovini španske državljanske vojne. Državni tožilec, kapetan Navas, je mnenja, da so navodila prišla iz Moskve. Saj se med najdenimi risbami nahajajo tudi točni posnetki mučilniških celic v moskovski Lubianki. Svojo vedo pozna do vseh podrobnosti, vse je premeril, vse preštudiral. Njegove risbe predstavljajo telesne lege mučene žrtve v mučilniških celicah, ob robu pa so pripombe, kakšne so posledice te in one lege. Državni tožilec ga ne imenuje zastoj »arhitekta počasne smrti«.

Med branjem obtožnice je prišlo do viharnih prizorov. Državni tožilec je namreč na podlagi Lavrenčičevih risb in pripomb opisal mučniško smrt dveh žrtev. Pri tem je odkril, s kakšno surovo natančnostjo je Lavrenčič skušal s pomočjo raznih barv in luči vplivati na duševno stanje žrtve. Najbolj strašen je bil opis »mučilniškega zvona«, v katerem mora mučeni počasi znoreti. Ta zvon je iz blesteče kovine in je na znotraj žarko razsvetljen. Spodnji del zvona se od časa do časa odpre, tako da prodira do mučene žrtve glas od vnanjega sveta. Sam pa ne vidi nič in nima pojma ne o času in ne o prostoru, kjer se nahaja. Od časa do časa v enakih presledkih pa udari kladivo po en udarec po zvonu. Žrtev ne more sesti. Konec je omračenje uma in počasna smrt. Državni tožilec je nato na podlagi Lavrenčičevih risb in spisov opisoval naj-

bolj učinkoviti način, kako puliti nohte živi žrtvi. Pri tej priložnosti je pristopila ženska, ki je prestala to mučeništvo, in je pripovedovala med nepopisnimi prizori občinstva, kako so ji žgali prste in ji pulili nohte. Državni tožilec pripoveduje nato, da je imela vsaka skupina tajne policije (Čeke) po nekaj moskovskih izvedencev, ki so bili na razpolago s svojim strokovnim znanjem. Te mučilnice so bile podrejene posebnemu oddelku vojnega ministrstva, ki mu je bil minister sam predsednik vlade Negrin!

Rudarsko zavarovanje

Ljubljanska glavna bratovska skladnica je izdala poslovno poročilo o svojem poslovanju v preteklem letu.

ŠTEVILO ZAVAROVANCEV

je znašalo koncem leta v pokojninskem oddelku 12.332, v nezgodnem in bolniškem oddelku ter oddelku za preskrbovanje brezposelnih pa 13.117. Razlika v številu članstva je radi tega, ker so rudarski nameščenici zavarovani za pokojnine pri ljubljanskem Pokojninskem zavodu, dočim so za ostale zavarovalne primere prijavljeni pri bratovski skladnici. Število zavarovancev je v glavnem razdeljeno na naslednje kraje: Jesenice (28%), Trbovlje (20%), Velenje (8%), Mežica (7,5%), Zagorje (7,5%), Hrastnik (6%), Laško (5%) itd. V letu 1937 je znašalo število zavarovancev v pokojninskem oddelku 12.040, v ostalih treh oddelkih pa 12.794.

V POKOJNINSKEM ODDELKU

so znašali lansko leto prispevki 16.610.594 dinarjev, ostali dohodki še Din 760.475.— Proti letu 1937 so se prispevki zvišali za Din 3.007.833.— ali za 18% kar znači precejšen porast. Izdatki tega oddelka so znašali 16.446.787.— od tega je odpadlo samo na rente okrog 16.000.000.— dinarjev. Po daljši dobi je zabeležiti ugodno

dejstvo, da so bili izdatki za rente nekoliko nižji od celotnega letnega predpisa v tem oddelku, dočim so še lansko leto izdatki za rente presegli enoletni predpis za 10,9% v prejšnjih letih pa še znatno več. Povprečna pokojnina za nove zavarovance po novih pravilih je znašala Din 5.112.— letno, za vdove pa Din 2.308.— letno.

V NEZGODNEM ZAVAROVANJU

so prispevki dosegli Din 3.448.943.— ostali dohodki pa Din 245.137.—, skupaj Din 3.794.780.—. Izdatki na datjavah (pokojnine itd.) pa so znašali Din 3.453.307.— torej manj, kakor so znašali dohodki.

V BOLNIŠKEM ODDELKU

so predpisali na prispevkih Din 11.427.239 ostali dohodki pa so znašali še 715.066. Izdatki za bolniške datjave (hranarina, zdravniki, zdravila, zdravljenje itd.) so znašali Din 9.799.863.— ali 85,7% od enoletnega predpisa prispevkov. Prebitek je torej znašal nad Din 700.000.—. Krajevne bratovske skladnice v Sloveniji imajo poleg tega še osrednji sklad za bolezenske datjave, ki je namenjen predvsem za protituberkulozne disperzerje, okrevališča in počitniške kolonije.

(Nadaljev. na 4. str.)

(Nadaljev. z 2. str.)

bodočnost. Zato nam je porok tudi naša skupna matica Zveza združenih delavcev. Zato, tovariši, ne omagujmo na sredi poti do končne zmage. V to zmagu imejmo trdno zaupanje. Ta zмага bo častna. To zmagu si bomo priborili v trdni povezanosti naše narodne skupnosti. Narod hoče skupnosti. Skupnost pa je delo za blagor naroda in posameznih stanov. Zato naj živi naša stanovska zavest, naša narodna skupnost, naj živi in se razvija slovenski viničar!

PO ZEMELJSKI OBLI

JUGOSLAVIJA

V okviru prekmurskega tedna se je v nedeljo vršil v Murski Soboti tudi veličasten tabor prekmurske mladine, kate-rega se je udeležilo nad 6000 ljudi. Na tem taboru je imel g. minister dr. M. Krek značilen govor, v katerem je med drugim izjavil:

»V prestolnici naše prelepe Slovenske krajine, ki sta jo s svojim delom prosvetila sveta brata Ciril in Metod in ki je v svoji tisočletni zgodovini znala ohraniti svojo slovensko narodno samobitnost, praznuje danes praznik tista mladina, ki je rojena v Jugoslaviji. Ta mladina pa je, hvala očetom in materam, ki so mladi rod pripeljali v skupno domovino, izpovedala, da hoče zdaj in v bodoče po naukih krščanske vere živeti, trpeti in se žrtvovati in živeti krepstno krščansko življenje.«

Potem je minister dr. Krek govoril o nalogah današnje mladine, ki naj se zlasti tu na meji kaže v kulturnih društvih in organizacijah, kjer naj kleše svoj značaj in širi obzorje, da bo ne samo privlačna sila za one, ki imajo srce, ampak da bodo tudi drugi imeli spoštovanje do te zemlje in do ljudi, ki prebivajo na njej. Končal je svoj temperamentni govor, ki so ga zborovalci večkrat ustavili z odobravanjem in vzklikanjem, z izrazi trdnega upanja, da bo današnje zborovanje katoliške mladine dalo pobudo za razširjanje prosvetnih organizacij po vsem Prekmurju in da bo kmalu mogel pozdraviti vso mladino naše Slovenske Krajine z bratskim in sestrskim pozdravom:

Bog živi!

O nadaljevanju razgovorov z dr. Mačkom ni še ničesar znanega, kdaj se bodo zopet začeli, toda vsa znamenja kažejo, da kmalu, in je upanje, da bodo uspeli danes še večje, kakor je bilo, ko so se začeli. Saj to zahteva že mednarodni položaj, v katerem mora biti naša država močna in ugledna ter notranje složna, če hoče ohraniti potrebno nevtralnost v sedanjem velikem sporu med demokratskimi in avtoritativnimi državami.

NEMČIJA

Nemški minister dr. Göbbels je spet imel protiangliški govor. »Zapadne velesile,« je rekel Göbbels, »lahko govore o tistih, ki imajo in o onih, ki nič nimajo. Narod 80 milijonov ne more trajno biti izključen od bogastev zemlje. Dokler se to poskuša, je vsak mirovni program prazno govorenje.« Nato je Göbbels omenil trditve, da hoče Nemčija podjar-

miti ves svet. »Kar smo si do sedaj nazaj osvojili, je naše in še kaj drugega pripada nam, česar še nimamo. Ako se pa govori o kolonijah, moram sledeče pripomniti: Angleži pravijo, vse lahko dosežete po mirni poti. Torej naj nam na miren način vrnejo naše kolonije.« Nato se je Göbbels ostro obrnil proti Angliji, o kateri je rekel, da se vmešava v gdansko vprašanje.

»Srednja Evropa,« je rekel Göbbels, »je nemško interesno ozemlje, v katerem niso Angleži ničesar izgubili. London bi storil boljše, da se briga za svoj imperij. Angleški interesi so na Arabskem in na Daljnem vzhodu resno ogroženi, zato bi Anglija dobro storila, da pusti, da se vprašanje Gdanska in vprašanje poljskega Primorja čimprej reši.«

Odločno je Göbbels zavrl mnenje, da bi bilo mogoče na Hitlerja vplivati z grožnjami. »Mi smo postavili svoje mednarodne zahteve, ki se glase: zadovoljitev našega naravnega življenjskega naziranja. Ako Pariz, London in Varšava poskušajo iti mimo tega, je to na škodo teh držav in teh narodov.«

ČEŠKA

Nemške oblasti na Češko-Moravskem so prepovedale šolske knjige, ki govore o češki zgodovini in o svetovni vojni. Predpisale se bodo nove šolske knjige, ki morajo biti spisane v duhu nar. socializma.

PODKARPATSKA UKRAJINA

Po madžarskih poročilih bo Podkarpatska Ukrajina dobila avtonomijo in postala vojvodina z glavnim mestom Užhorod. Kot prvi vojvoda bo imenovan sedanji ravnatelj madžarskega dopisnega urada dr. Kozma.

ANGLIJA

Irski teroristi nadaljujejo s svojimi terorističnimi dejanji. Te dni je v eni sami noči eksplodiralo v osrčju Londona 6 peklenskih strojev. Pri tem je bilo ranjenih 40 ljudi. Policija je prijela štiri osebe. V irski prestolnici pa je na več krajih mesta prišlo do spopadov med policijo in pripadniki »Irske republikanske vojske«. Do spopadov je prišlo zaradi tega, ker je vlada prepovedala zborovanje, ki so ga bili sklicali člani »Irske republikanske vojske« v Dublinu. Policija je prijela več oseb.

ITALIJA

Predsednik italijanske vlade Mussolini je te dni obiskal Reko, kjer je obiskal tovarno torpedov. Po pregledu tovarne se je odpeljal v tovarno Romsa, od tam pa v tobačno tovarno. Mussolini je nato odšel

proti središču mesta na Dantejev trg na sedež reškega fašija. Na trgu se je zbrala množica, mesto pa so takoj okrasili z zastavami. Na sedež fašija je prišel Mussolini ob 10.15. Šel je na balkon ter se zahvalil množici za pozdrave. Pri tem je imel zelo kratak govor. Pozdravil je prebivalstvo Reke, ki je na meji in dejal: »Prebivalci Reke, vi ste od prvega trenutka do danes zvesti in zaupate. Imamo še mnogo nalog, od katerih smo nekatere že izvršili, ostalo pa še bomo izpolnili.«

ANGLIJA — FRANCIJA — RUSIJA

Pogajanja z Rusijo, ki bi jo Anglija in Francija radi z vojaško zvezo pritegnili v svojo »mirovno fronto« proti Nemčiji in Italiji, trajajo v nedogled. Do sedaj je sovjetska vlada zavrnila še vse predloge, ki jih je stavila Anglija, češ da niso zadostni. Ne vemo pa še prav za prav, kaj Rusija stvarno zahteva od Angležev kot predpogoj za sodelovanje. Nekateri menijo, da hoče, da bi Anglija brezpogojno zajamčila tudi nedotakljivost baltičkih držav, skozi katere se Rusija boji, da bi jo mogla Nemčija napasti. Drugi menijo, da Rusija zahteva od Angležev, da podpišejo vojaško zvezo, ki ne bi veljala samo za Evropo, ampak tudi za Azijo — proti Japoncem. Tretji menijo, da Rusija nalašč zavlačuje, ker se istočasno razgovarja tudi z Nemčijo, ki da ji ponuja velike ugodnosti za to, da ne bi z Anglijo sklepala kakšne zveze. Eni pa spet menijo, da Sovjetska Rusija ne bo ničesar podpisala, ker se s svojimi razdrapanimi razmerami, ki vladajo v njeni armadi, kjer je baje vse polno vohunov in izdajalcev, ne upa sprožiti kakšne vojne, ki bi v Rusiji dvignila revolucijo in boljševiski režim strla. Bodoči dnevi bodo pokazali, katera od naštetih domnev je resnična. Anglija je poslala spet nove predloge, kar je dokaz zato, da angleška vlada le polaga izredno veliko važnost na to, da bi se tudi Sovjetska Rusija vključila v njeno okoljevalno politiko, s katero hoče zagraditi nemški razmah proti vzhodu.

FRANCIJA — TURČIJA

Med Francijo in Turčijo je prišlo do popolnega sporazuma o sandžaku Aleksandreti (republika Hataj) ter so bile premagane zadnje težkoče. Za odstopljeno železnico ne bo plačala Turčija nikake odškodnine, francoska misija more nadaljevati svoje delo med prebivalstvom, korigirala se bo meja po željah Turčije in določili se odškodnina za francoske in tuje državljane, ki bi zaradi odstopa

Hataja Turčiji imeli škodo. Takoj po podpisu sporazuma bo turška vojska vkorakala v Hataj.

FRANCIJA — ANGLIJA NA DALJNEM VZHODU

V Singapurju se je vršilo posvetovanje generalnih štabov francoske in angleške vojske na Daljnem vzhodu. Na posvetovanju je bil v vseh vprašanih dosežen popoln sporazum ter so bili vsi sklepi sprejeti soglasno.

Na sestanku so sklenili ustanoviti enotno poveljstvo za francoske in angleške vojaške pomorske in zračne sile na Daljnem vzhodu, kar govori o tem, da sta sklenili Francija in Anglija odslej nastopati tam popolnoma enotno.

ANGLEŠKO - JAPONSKI SPOR

Na Daljnem vzhodu se spor postruje. Japonska ne samo, da ni odnehala v Tjencinu, kjer še naprej oblega angleško naselbino ter ponujene angleške državljane in jim povzroča vsakoktero škodo, je Anglija vnovič izzvala s tem, da je nad angleškim Hongkongom zasedla luko Svatov in odredila, da morajo vse angleške ladje ven iz kitajskih voda. Tej zahtevi se Anglija ni uklonila. V Londonu trajajo posveti, kaj storiti. Angleška vlada poskuša na vse načine, da bi stvar mirno uredila, toda kakor vse kaže, to ne bo mogoče, kajti Japonska je nastopila proti Angležem zato, da bi razbremenila svoji dve zaveznici Italijo in Nemčijo v Evropi, ker ju hoče Anglija obkoliti s svojimi zavezništvi. Francija podpira Anglijo, toda Zedinjene države Severne Amerike še niso izrekle svoje besede. Odvisno bo od njih, če se bo Japonska umaknila ali ne. Vsekakor je zanimivo opazati, kako Italija, Nemčija in Japonska sodelujejo, da bi Angležem delali težave, enkrat tu, drugič spet tam, enkrat eden, drugič pa spet drugi, kakor ko dogovorenem načrtu.

SOVJETSKO - JAPONSKI SPOR

Na japonski sunek proti tujim koncesijam na Kitajskem je odgovorila tudi Sovjetska Rusija po zunanji Mongoliji. Te dni je prišlo do srditih letalskih borb med Sovjetsko in Japonsko. Sovjetsko-mongolska letala so namreč dvakrat vdrla v Mandžurijo. Alarmirani so bili japonski piloti, ki so šli nasproti sovjetskemu letalskemu brodvju. Sestreljenih je bilo več letal z ene in druge strani; borbe se je udeležilo 250 letal.

VSAKEMU SVOJE

NAČELSTVU JSZ V ALBUM!

Št. 22. Vašega lista je prinesla umazano laž o bivšem predsedniku ljubljanske JSZ, tovarišu Kralju. Nas, bivše člane JSZ napad ni iznenadil, ker dobro poznamo tovariša Kralja in Vas iz načelstva. Kaj vse izjavljajo in delajo ljudje, ki ste jih vzgojili in jih še vzgajate, da vodijo najostrejšo borbo proti katoliški skupnosti. Samo spomnite se zadnjih državnozborskih volitev? S kakšnimi besedami ste blatili takrat zastopnike naše skupnosti in zahtevali od nas, da delamo isto. Vsa ta umazana borba je izhajala in še izhaja ravno iz prostorov Vaše centrale. Zapeljani in varani sotrpini ne bodo jutri dajali odgovor za ta dejanja. Od njih narod ne bo zahteval odgovor, ampak ga bo zahteval od Vas. Ni več daleč čas, ko boste razdedinjili Krekove zapuščine. Takrat Vas bo narod nagradil z deležem, katerega ste zaslužili. Ti pa, tovariši predsednik, ne oziraj se nazaj in ne pomišljuj, hodi še naprej po poti, ki ti je bila vedno najbolj draga, to je pot poštenega dela in borbe za kruh ljubljanskega gradbenega delavstva.

Bivši člani JSZ.

Zakon v življenju

KDAJ NI DELOJEMALEC UPRAVIČEN DO MEZDE, AKO JE OVIRAN VRŠITI SLUŽBO RADI DELODAJALČEVIH OKOLNOSTI.

Pri nekem večjem rudarskem podjetju je bil zaposlen stalni delavec; zahteval je mezo tudi za praznovne delavnice, ko ni mogel vršiti službe, čeprav je bil v službenem razmerju in pripravljen vsak čas nastopiti delo na poziv službodajalca. Trdil je, da je bil službodavcu za časa trajanja službe z rednim osemurnim delavnikom vsak dan pogodbeno na razpolago, da ga je mogel zaposlovati z dnevnim ali nočnim šihom. Vsled tega ni imel prilike v praznovnih dnevih ničesar pridobiti ali zaslužiti. Delodajalec pa je odklonil njegovo zahtevo, češ da se mu pri sprejemu v službo ni zagotovilo, da bo mogel delati vsak dan, ker pri njem ni takega načina ureditve dela z dnevno zaposlitvijo že dokazal iz. Podjetje se je na pobudo delavstva izrecno dogovorilo z delavskimi zaupniki, da ne bo odpovedalo službe delavcem, ki jih ne more polno zaposliti in se je stvar sporazumno uredila tako, da so ostali tudi še nadalje vsi delavci v njeni službi, toda z omejitvijo, da bodo delali izmenoma, kolikor bo to dovoljevala množina naročil premoga.

(Nadaljev. s 3. str.)

V ODDELKU ZA PRESKRBOVANJE NEZAPOSLENIH RUDARJEV IN TOPILNICARJEV

ki vrši torej funkcijo nekake rudarske borze dela, so znašali prispevki 819.794.—dinarjev, dočim je bilo na podporah izplačanih Din 244.700.—.

CELOKUPNI PRISPEVKI

za vse štiri oddelke in za sanacijske sklade so znašali v preteklem letu 33.9 milijonov dinarjev, od tega je odpadlo na rudarske nameščenke približno 1.3 milijone dinarjev.

NA ZAVAROVALNIH DAJATVAH

je bilo skupno izplačano 25.9 milijonov dinarjev.

ZAOSTANEK

na neplačanih prispevkih znaša le 12.3% od enoletnega predpisa in je proti letu 1937 nekoliko nižjal.

Vsi zavarovalni oddelki so imeli proti koncem leta 1938 54.6 mil. dinarjev premoženja, ki se je proti letu 1937 zvišalo za 2.0 mil. dinarjev. Od tega premoženja odpade na pokojninski oddelek 14. 6 mil. dinarjev, na nezgodni oddelek 5.2 mil. dinarjev, na bolniški oddelek 20.7 mil. dinarjev, na oddelek za preskrbovanje nezaposlenih 1.6 mil. dinarjev, na razne bolniške sklade 3.7 mil. dinarjev, na razne podporne sklade 8.8 mil. dinarjev.

Okrajno sodišče je tožbeni zahtevek zavrnilo, češ, da § 220 obrt. zakona res določa, da pritiče službonajemniku plača, ako je bil oviran vršiti službo radi delodajalčevih okolnosti, s čemer hoče zakonito določiti preprečiti zlorabe in izkoriščanja delavstva in nameščenstva, ki je po službeni pogodbi zaposleno stalno in redno vsak delavni dan, pa ga delodajalec zaposluje neredno in sicer po krivdi odnosno vsled okolnosti, ki so nastpile na njegovi strani, v tem predmetnem primeru pa to določilo nima mesta. Nikjer ni predpisano, da se službeno razmerje nebi smelo skleniti samo za gotove dni, ali za gotovo število dni v krajšem ali daljšem razdobju ali za nedoločen čas.

To je stvar svobodnega dogovora med službodavcem in službojemnikom. Iz dokaznega postopka pa izhaja, da se je to praznovanje uvedlo sporazumno, da se na ta način da možnost eksistence čim večjemu številu delavstva in da se ne pomeni kader brezposelnih, katero stališče je pri sodobni gospodarski krizi edno pravilno. Dokazano je tudi, da je tožnik že pri vstopu v službo s temi omejitvami nepopolnega zaposlenja bil upoznan in da se je s tem strinjal, ko ob redno ponavljajočem se in v naprej razglasenem praznovanju ni nikdar ničesar ugovarjal in ostal v službi, ne da bi bil zahteval popolno zaposlenje in plačilo tudi za praznovne dni.

Okrožno kot prizivno sodišče je zavrnilo priziv težeče stranke, priključujoč se stališču prve stopnje; tudi ono poudarja v sodbi, da je tožnik vedel, odnosno najmanj vedeti moral ob sklepu službene pogodbe za pogoje s časovnimi prekinitvami ter sklenil službeno pogodbo s toženko pod pogojem le delne zaposlitve. Ne more tako biti govora o tem, da bi ti praznovni dnevi predstavljali okolnosti na strani toženega službodavca v smislu § 220 o. z. t. j. nepredvidene neredne okolnosti predhodnega, odnosno izjemnega značaja po krivdi službodavca.

Tudi kasacija je v svoji sodbi zavzela isto stališče kakor prvi dve stopnji. V sodbi navaja, da prezre ugotovitve, da so se pri tožnikinim rudniku s pristankom delavskih in nameščenjskih zaupnikov praznovali dnevi v interesu delavstva samega in da se s tem podjetje izogne redukcijam, ki so bile uvedene že l. 1931, torej mnogo pred časom, ko je stopil tožnik pri toženki v službo, kot rudar, da mu je bilo to razmerje kot trajno stanje znano že pred in ob vstopu v službo, da tega za časa svoje zaposlitve nikoli ni grajal in da je sklenil službeno pogodbo pod pogojem le delne zaposlitve. Ko je nadalje ugotovljeno, da je uvedba praznovanih dni delavstvu le v prid, zato o kaki izvršitvi prisilnih določb §§ 220 in 251 obrtnega zakona ni možno govoriti.